

Živé námestie

Zápis z participatívnych stretnutí – fokusové skupiny (seniori, zrakovo postihnuté osoby, matky) k územiám Kamenného námestia a Námestia SNP

Vypracoval: Juraj Hurný (Inštitút SGI)

Vedenie focusových skupín: Juraj Hurný, Veronika Prachárová (Inštitút SGI)

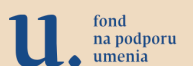
Vydavateľ: Aliancia Stará Tržnica – občianske združenie

Licencia: Attribution-NonCommercial-ShareAlike 3.0 Unported (CC BY-NC-SA 3.0)

Projekt Živé námestie je spoločným výstupom projektu Shared Cities: Creative Momentum, spolufinancovaného z programu Európskej únie Kreatívna Európa, a Národného projektu Úradu splnomocnenca vlády Slovenskej republiky pre rozvoj občianskej spoločnosti: Podpora partnerstva a dialógu v oblasti participatívnej tvorby verejných politík, operačný program Efektívna verejná správa, podporeného z Európskeho sociálneho fondu.

Shared Cities: Creative Momentum je európskou kultúrnou platformou, ktorá adresuje aktuálne výzvy európskych miest. SCCM je spoločným projektom partnerov Goethe-Institut (DE), Česká centra (CZ), reSITE (CZ), Vysoká škola výtvarných umení (SK), Association of Belgrade Architects (RS), Hungarian Contemporary Architecture Centre – KÉK (HU), Katowice City of Gardens (PL), KUNSTrePUBLIK (DE), Mindspace (HU), Aliancia Stará Tržnica (SK), Res Publica – Cities Magazine (PL). Spolufinancované z programu Európskej únie Kreatívna Európa.

The European Commission support for the production of this publication does not constitute endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Najzásadnejšie zistenia v skratke

BEZBARIÉROVOSŤ

- Najproblematickejšie body – priechody pre chodcov
 - ulica Rajská v smere k hotelu Kyjev
 - priechod Kamenné námestie – družstevné domy (veľká križovatka)
 - priechod družstevné domy – Stará Tržnica (veľká križovatka)
- Zle vyspádaný povrch Kamenného námestia – tvorba kaluží tvoriacich nepríjemnú bariéru za nepriaznivého počasia – pred prechodom smer družstevné domy, za hotelom Kyjev pri vjazde do podzemnej garáže
- Zničená a zvlnená dlažba pred Starou tržnicou
- Chýbajúce toalety – v priestore oboch námestí nie je jediná bezbariérová toaleta vyhovujúca potrebám ľudí na elektrickom vozíku
- Bariérové inštitúcie a prevádzky
 - napr. Hlavná pošta a Tesco MY – bezbariérovosť možná, ale s obmedzením a so špeciálnym zaobchádzaním – vedľajšie, či služobné vchody a výtahy – nutnosť prítomnosti pomocného pracovníka inštitúcie/prevádzky
 - úplne bariérové prevádzky – kaviarne a pod. – vyvýšené vstupy, chýbajúce rampy a pod.
- Nevyhovujúca zastávka MHD Kamenné námestie - smer centrum

ESTETICKOSŤ A FUNKČNOSŤ

- Podnety týkajúce sa zútulnenia prostredia Kamenného námestia – viac zelene, vodný prvok, jednoduchší prechod námestím bez nutnosti obchádzania prvkov
- Podnety týkajúce sa zjednotenia povrchov na Námestí SNP
- Príklad niekoľko druhov nových chodníkov v cípe pred Nemocnicou Milosrdných bratov
- Niekoľko úrovní chodníka pred družstevnými domami
- Okolie pamätníka – slabá údržba – nemožnosť vstupu na trávnik, málo možností sedenia
- Zákaz parkovania v priestore námestia

Zhrnutie fokusových skupín

Focusová skupina je výskumná metóda, ktorá slúži k lepšiemu a podrobnejšiemu pochopeniu fungovania procesov nastávajúcich v konkrétnych situáciách. My sme v rámci nášho zamerania výskumu túto metódu zvolili s cieľom lepšieho pochopenia používania verejného priestoru respondentmi. Išlo v zásade o vedenie skupinového rozhovoru so skupinou respondentov a respondentiek (v našom prípade 3-8 participantov) s cieľom polozenia vopred stanovených otázok.

Naše participatívne aktivity vychádzajú z predpokladu, že **každý má právo na zapojenie** sa do procesu tvorby verejného priestranstva. Okrem toho dávame špeciálne silný dôraz na vypočutie potrieb zraniteľných skupín. Naša vízia pramení z uvedomenia si skutočnosti, že nie všetci majú na základe svojich fyzických dispozícií či spoločenskej situácie rovnaké práva na používanie verejného priestoru. Preto sme pre potreby focusových skupín, alebo ak chceme sedieť nad mapou, špeciálne vybrali **skupiny so špecifickými požiadavkami** na podobu verejných priestorov – ľudí so zdravotným postihnutím na invalidnom vozíku a rodičov s malými deťmi.

Za týmto účelom sme oslovili **Organizáciu muskulárnych dystrofiikov v SR** a rovnako tak aj **Rodinné centrum Prešporkovo**, ktoré nám ochotne venovali svoj čas aj priestor na realizáciu našich aktivít.

V prvom rade treba podotknúť, že obe oslovené skupiny bez váhania súhlasili s našim návrhom realizovať u nich túto aktivitu. Náš záujem o vypočutie si ich názoru, problémov, ktorým čelia, a následné spísanie požiadaviek na dané priestory ich veľmi potešilo. Zároveň je nutné podotknúť, že to boli pre nich v doterajších skúsenostiach prvý raz čo ich niekto s takouto ponukou oslovil. **Nie je teda bežnou praxou**, aby sa pred konkrétnymi zmenami verejného priestoru oslovovali tieto skupiny obyvateľov.

Vo všetkých prípadoch realizácie focusových skupín sme dodržiavali **jednotný scenár** aj s vyskladaním otázok. V úvodnej fáze sme v rámci naladenia sa na rovnakú vlnu pochopenia hovorili o definovaní priestoru skrz **voľné asociácie** a riešili, čo je prvé čo napadne opýtaných, ak počujú Kamenné námestie a Námestie SNP. Okrem toho sme riešili to, či priestor je vnímaný ako jednotný a v prípade ak nie, prečo je tomu tak. Veľakrát odznelo, že **problematickým bodom** pre spojenie priestorov do jednotného celku **je rušná cesta**, ktorá priestory oddeľuje. V kontexte voľných asociácií respondentov je pri zmienke o Kamennom námestí jednoznačne najfrekvencovanejším pojmom **Tesco** (prípadne Prior). Pri Námestí SNP nie je akákoľvek asociácia natoľko jednoznačná. Časť respondentov má

spojenú prvú asociáciu s pamätníkom, časť so Starou tržnicou či Manderlákom a časť nedokázala identifikovať jeden konkrétny aspekt námestia.

Bolo hneď niekoľko tém, ktoré významne rezonovali vo všetkých skupinách. Dalo by sa povedať, že z hľadiska pocitového sa tieto vybrané skupiny vo svojich názoroch viac-menej prikláňali k tomu, čo odznelo aj vo väčšine dotazníkov.

Omnoho zásadnejšie problémy nastali ale **vo funkčnom hľadisku**, ktoré bolo pri jednotlivých skupinách v podstate identické. Najsilnejšie momenty v rámci focusových skupín, v zmysle nových informácií nastali, keď sme respondentov a respondentky požiadali o to, aby nám **opísali svoje štandardné trajektórie**, ktorými sa priestorom pohybujú. V priestore Kamenného námestia je povrch námestia skôr len estetickou rovinou problému. Najväčšie problémy s mobilitou sú na **priechode na Rajskej ulici** v prirodzenej ceste obyvateľov z konečnej trolejbusov pri Nemocnici Sv. Michala v smere k Hotelu Kyjev. Na tomto mieste sú imobilní nútení použiť namiesto chodníka cestu, na ktorej sa vyhýbajú autám. Problematický bod nastáva aj v snahe o výstup na chodník, v ktorom okrem vyvýšeného obrubníka bránia aj zaparkované autá a betónové kvetináče, ktoré nemajú žiaden špecifický účel. Pri pokračovaní cesty za prechodom v smere do medzipriestoru medzi budovami Prioru nastáva ďalší problematický bod, keď v danom priestore **vzniká pri každom daždi veľká mláka**, ktorú je možné obísť iba po trávniku. Negatívne tento prechod cez cestu hodnotili aj rodičia s deťmi.

Samotný priestor Kamenného námestia bol respondentmi hodnotený pomerne neutrálne. Do veľkej miery sa zhodovali s respondentmi z dotazníka v tom, že nemajú dôvod v priestore zotrvať, prípadne sa v ňom necítia príjemne a bezpečne.

V priestore Kamenného námestia sme zaznamenali niekoľko negatívnych reakcií smerovaných k **parkovacím plochám**. Výhrady smerovali primárne k existencii aj prevedeniu parkoviska pred budovou Mestskej sporiteľne. Tento priestor je **neprechodný krížom**, takže ho ľudia musia obchádzať, spoločne aj s osamoteným obytným domom. V prípade veľkého parkoviska pred Hotelom Kyjev zo strany Špitálskej ulice je problémom skôr nadmerná plocha parkoviska, ktoré podľa slov opýtaných nenapĺňa svoju kapacitu a zaberá príliš veľa miesta.

Negatívne bola hodnotená aj **zastávka MHD „Kamenné námestie“**, v smere z Ružinova. Zastávka priamo v ceste totiž nespĺňa atribúty bezbariérovosti a pre ľudí na vozíku **je nemožné na tejto zastávke vystúpiť**. Rodičia s kočiarom zas potrebujú pomoc ďalšej osoby. V kontexte zrušenia predchádzajúcej zastávky „Špitálska“ v smere z Ružinova je táto

situácia ešte viac problematická, keďže sa ľudom zásadne obmedzuje výber možností výstupu a nástupu do električiek v centrálnej časti mesta.

Najväčší priestor v negatívnych názoroch na priestor sme zaznamenali vo všetkých skupinách jednoznačne na priechodoch pre chodcov. Konkrétne **dva veľké priechody** pre chodcov v smere **Kamenné námestie - družstevné domy** a následne **družstevné domy - Manderlov dom/Stará Tržnica**. Nevhodný stav povrchov podčiarkujú aj obavy o bezpečnosť kvôli absencii svetelnej signalizácie. Dlažba v miestach priechodov sa do veľkej miery prepadla, čím sa prekonanie tohto priechodu stáva problematickým už aj pre zdravého človeka, ktorý na tomto mieste musí dávať mimoriadny pozor. Pre ľudí na invalidnom vozíku sa tento **priechod stáva doslova nepriechodným**. Preto musia svoju cestu týmto priestorom omnoho viac plánovať a zároveň používať rôzne obchádzky. Rovnako tak toto tvrdenie platí aj pre mamičky s deťmi, ktoré nám vo focusových skupinách hovorili o tom, že si cestu vždy plánujú tak, aby sa týmto dvom konkrétnym miestam vyhýbali. V kontexte nekvalitných povrchov bola často predmetom nespokojnosti aj **dlažba pred Starou Tržnicou**, ktorá je na viacerých miestach nebezpečne zvlnená. Preto väčšina respondentov volí obchádzanie tohto priestoru po obvode námestia. Problematický bod vnímali v priestore pred Starou tržnicou rodičia s deťmi. Tí **problematizovali prítomnosť automobilovej dopravy**, ktorým je do tohto priestoru umožnený vstup po obvode od Manderláku až k Poľskému inštitútu. Z obavy o bezpečnosť svojich detí ich v danom priestore radšej nepúšťajú mimo svoj dosah.

Samotnú existenciu priestoru pred Starou tržnicou, **oživenia priestoru aj kultúrnych a spoločenských akcií v Starej tržnici** vnímali zhodne respondenti **pozitívne**, často aj s dôrazom, že je to v širokom okolí historického centra mesta jediný takýto bod a postupne sa stáva meeting pointom v priestore.

Priestor oproti Starej tržnici v blízkosti zastávky MHD "Námestie SNP" a priestor parteru družstevných domov bol hodnotený rovnako negatívne kvôli **zlej povrchovej úprave**. Pomerne malý priestor od zastávky smerom k družstevným domov je opticky aj funkčne rozdelený tromi rôznymi výškami povrchov, pričom prechod medzi jednotlivými líniami nie je prakticky možný. Priestor parteru pred prevádzkami je označovaný za mimoriadne rušný, v ktorom sa ľudia cítia nepríjemne obklopení ľuďmi s rýchlejšim presunom v priestore, priestor navyše zužujú aj objemné obrubníky okolo vysadených stromov.

Vrchná časť námestia v okolí pomníka už zásadné funkčné problémy neobsahuje. Ide skôr o záležitosti **estetické**, ktoré boli pravidelne spomínané aj v dotazníkovom zbere dát. V priestore okolia Nemocnice Milosrdných bratov bolo primárne **problémom parkovanie na námestí**. Opýtaní ale priznávajú, že tento problém je skôr estetického charakteru a

neznamená pre nich problém v pohybe po námestí. Rovnako problematicky je vnímané aj okolie pamätníka. V tomto ohľade je problematické primárne jeho zanedbanie a nefunkčnosť priestoru v okolí. Negatívne vnímané v tomto ohľade bolo aj **nedostatočné množstvo miest na sedenie**.

Na druhej strane námestia v okolí Hlavnej pošty neboli zaznamenané žiadne výraznejšie problémy. Problematická je ale samotná **budova Hlavnej pošty**, ktorá vytvára bariéru v zmysle komplikovane fungujúcej služby bezbariérovosti. Nutné je použiť vedľajší vchod, ktorý respondenti označovali za nedôstojný a čiastočne aj nebezpečný, keďže je tento vchod umiestnený v mieste vjazdu automobilov do vnútorného traktu areálu pošty. V prípade, ak nemajú respondenti doporučenú zásielku na tejto pošte, sa tomuto miestu radšej vyhýbajú a **navštevujú iné pobočky** pošty, ako napríklad v nákupnom centre Eurovea.

Problematický bod, ktorý bol spomenutý v skupine imobilných respondentov, bola **absencia verejných toaliet**. V celom priestore oboch námestí sa **nenachádza jediná verejne dostupná toaleta**, ktorá by spĺňala priestorové nároky pre ľudí na elektrickom invalidnom vozíku. Niektorí z imobilných respondentov si dokážu s týmito podmienkami poradiť po svojom, ak im to dovoľuje ich zdravotná dispozícia, sú ale aj takí, ktorých možnosti pohybu svojpomocne sú výrazne nižšie. **Najbližšie bezbariérové verejné toalety spĺňajúce požiadavky tejto skupiny ľudí sa nachádzajú v Eurovey, prípadne v hoteli Carlton**. Bezbariérovosť je témou aj vo väčšine prevádzok v okolí, kde rovnako **nie je zabezpečený ľahký vstup**, na niektorých miestach dokonca nemožný. Napríklad Obchodný dom Tesco MY ponúka možnosť bezbariérového prístupu, znova sa ale stretávame s tým, že sú imobilní nakupujúci odkázaní na „nadštandardný“ prístup, ktorý väčšine z nich nevyhovuje. Okrem toho na to, aby sa mohli dostať do iného než prízemného priestoru Tesca, potrebujú asistenciu bezpečnostnej služby, pretože musia použiť služobné priestory skladu.